

Ustawa o ochronie osób zatrudnionych we władzach publicznych, instytucjach publicznych oraz w innych zakładach, które ujawniają naruszenia prawa

Parlament Rumuński uchwala następujące przepisy.

Rozdział I

Zagadnienia Ogólne

Art. 1. Niniejsze przepisy określają niektóre środki służące ochronie osób skarżących lub ujawniających naruszenia prawa w działalności organów publicznych, instytucji publicznych czy innych zakładów wymienionych w art. 2 ustawy lub też ujawniających popełniane przez osoby pełniące w nich funkcje kierownicze lub zarządcze.

Art. 2. (1) Niniejsze przepisy znajdują zastosowanie do władz i instytucji publicznych funkcjonujących w ramach centralnej administracji publicznej, lokalnej administracji publicznej, instytucji Parlamentu, kancelarii prezydenta, kancelarii Rządu, niezależnych władz administracyjnych, publicznych instytucji kultury, edukacji, zdrowia i opieki społecznej, spółek państwowych, niezależnych instytucji administracyjnych szczebla centralnego lub lokalnego oraz spółek publicznych.

(2) Niniejsze przepisy znajdują zastosowanie do osób będących członkami rad naukowych i konsultacyjnych, specjalnych komisji i innych organów kolegialnych, utworzonych w strukturze władz publicznych i instytucji publicznych lub działających przy tych władzach i instytucjach.

Art. 3. W niniejszym akcie prawnym poniższe wyrażenia oznaczają:

- a) *Ujawnianie w interesie publicznym* oznacza sygnalizowanie dokonane w dobrej wierze przypadku bezprawnego działania, naruszenia etycznych standardów zawodowych lub też zasad dobrej administracji, wydajności, skuteczności, gospodarności oraz przejrzystości;
- b) *Sygnalista* oznacza osobę, która ujawnia naruszenia w sposób określony w pkt a) oraz wywodzi się z organu władzy publicznej, instytucji publicznej albo innego zakładu, o którym mowa w art.2.
- c) *Komisja dyscyplinarna* oznacza każdy organ uprawniony do przeprowadzania postępowania dyscyplinarnego, określonego przepisami prawa lub regulaminami wewnętrznymi organów władzy publicznej, instytucji publicznej lub innego zakładu, o którym mowa w art.2.

Rozdział II

Zasady Ogólne

Art. 4. Zasady ochrony sygnalistów w interesie publicznym:

- a) Zasada legalności, zgodnie z którą władze publiczne, instytucje publiczne i inne zakłady, o których mowa w art. 2., obowiązane są do przestrzegania praw i wolności obywatelskich, procedur tworzenia prawa, zasad wolnej konkurencji i zasady równego traktowania przysługującym zgodnie z prawem beneficjentom usług publicznych;

- b) Zasada nadrzędności interesu publicznego, zgodnie z którą interpretacja przepisów niniejszej ustawy ma chronić i wspierać praworządność, integralność, bezstronność i wydajność władz publicznych, instytucji publicznych oraz innych zakładów, o których mowa w art. 2;
- c) Zasada odpowiedzialności, zgodnie z którą naruszenia prawa zgłaszane przez sygnalistów muszą być poparte informacjami lub dowodami dotyczącymi popełnionego czynu;
- d) Zasada zakazu nadużywania sankcji wobec osoby zgłaszającej naruszenia prawa, zgodnie z którą taka osoba nie może być poddana sankcjom niesłusznym lub bardziej surowo karana za inne przewinienia dyscyplinarne. Nie stosuje się standardów etycznych i zawodowych, które zniechęcałyby do ujawniania informacji o naruszeniach prawa, wobec sygnalistów działających w interesie publicznym;
- e) Zasada dobrej administracji, zgodnie z którą władze publiczne, instytucje publiczne oraz inne zakłady, o których mowa w art. 2, prowadzą działalność realizując interesu publicznego, wysoce profesjonalnie, wydajnie, efektywnie i oszczędnie wykorzystując zasoby w dyspozycji;
- f) Zasada dobrego przywództwa, zgodnie z którą pracownicy są zachęceni do sygnalizowania w interesie publicznym w celu poprawienia potencjału administracji i zwiększenia prestiżu władz publicznych, instytucji publicznych oraz innych zakładów, o których mowa w art.2
- g) Zasada equilibrium zgodnie z którą nie można wykorzystywać przepisów tej ustawy w celu zmniejszenia sankcji administracyjnych lub dyscyplinarnych przewidzianych za wykroczenie o poważniejszym charakterze;
- h) Zasada dobrej wiary, zgodnie z którą osoba będąca pracownikiem władz publicznych, instytucji publicznej lub innego zakładu budżetowego, o którym mowa w art. 2, ujawniająca akt stanowiący naruszenie prawa podlega ochronie jeżeli jest przekonana o tym, że miał on rzeczywiście miejsce oraz o jego bezprawności.

Rozdział III

Ujawnianie naruszeń prawa

Art. 5 Sygnalizowanie przez osoby wymienione w art. 1 i art. 2 bezprawnych działań określanych w przepisach jako nieprawidłowości, wykroczenia lub naruszenia dyscyplinarne stanowi ujawnianie w interesie publicznym i dotyczy:

- a) działań o charakterze korupcyjnym czy też związanych z takimi lub pozostającymi z nimi w bezpośrednim związku, fałszerstw, naruszeń obowiązków lub pozostających w związku z naruszeniem obowiązków służbowych;
- b) bezprawnych działań przeciwko interesom finansowym Wspólnoty Europejskiej;
- c) praktyk lub traktowania uprzywilejowującego oraz dyskryminacji w działalności jednostek wymienionych w art. 2;

- d) złamania przepisów dotyczących *incompatibilitatis* i konfliktu interesów;
- e) nadużywania zasobów rzeczowych i ludzkich;
- f) stronnicy działalności politycznej przy wykorzystaniu zajmowanego stanowiska, z wyjątkiem osób wybranych lub wyznaczonych z klucza politycznego;
- g) złamania prawa w zakresie dostępu do informacji i przejrzystości podejmowania decyzji;
- h) złamania przepisów dotyczących zamówień publicznych i finansowania bezzwrotnego;
- i) niekompetencji i zaniedbywania obowiązków;
- j) subiektywnej oceny personelu w procesie rekrutacji, selekcji, awansów, degradacji i zwalniania z pracy;
- k) złamania procedur administracyjnych lub ustanowienia procedur wewnętrznych niezgodnych z prawem;
- l) wydania aktów administracyjnych lub innych aktów służących interesom określonej grupy lub klienteli;
- m) wadliwego lub oszukańczego zarządzania majątkiem władz publicznych, instytucji publicznych lub innych zakładów przewidzianych w art. 2.
- n) złamania innych przepisów prawa ustanowionych w celu realizacji zasady dobrej administracji lub ochrony interesu publicznego.

Art. 6. Ujawnianie łamania prawa lub zasad etycznych określonych w art. 4 pkt. H) może być adresowane do:

- a) Bezpośredniego przełożonego osoby, która złamała prawo, zgodnie z Art. 5;
- b) Kierownika organu władzy publicznej, instytucji publicznej lub zakładu budżetowego, w którym pracuje osoba, która złamała prawo, zgodnie z art. 5 lub w którym zostało popełnione naruszenie, nawet jeśli nie jest możliwe zidentyfikowanie sprawcy;
- c) Komisji dyscyplinarnej lub innej podobnej organizacji działającej w ramach władz publicznych, instytucji publicznej lub zakładów, o których mowa w art. 2, w którym pracuje osoba, która złamała prawo, zgodnie z art. 5;
- d) Organów sądowych
- e) Organów odpowiedzialnych za badanie i stwierdzanie *incompatibilitatis* oraz konfliktów interesów;
- f) Komisji parlamentarnych;
- g) Mediów;
- h) Organizacji zawodowych, związków zawodowych lub organizacji branżowych;
- i) Organizacji pozarządowych.

ROZDZIAŁ IV

Ochrona urzędników publicznych, wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych i innych kategorii personelu

Art. 7. (1) Sygnaliści korzystają z następującej ochrony przed komisją dyscyplinarną i wszelkimi podobnymi organami:

- a) ujawnienie w interesie publicznym korzysta z domniemania dobrej wiary, zgodnie z warunkami art. 4 pkt. h), chyba że zostanie obalone;
- b) na wniosek sygnalisty, przeciwko któremu w wyniku ujawnienia informacji zostało wszczęte postępowanie dyscyplinarne, komisja dyscyplinarna lub inny podobny organ w ramach struktury organizacyjnej władz publicznych ma obowiązek zaprosić prasę i przedstawiciela związku zawodowego lub organizacji zawodowej. Ogłoszenie to podlega urzędowej publikacji na stronie internetowej odpowiedniego organu władzy publicznej, instytucji publicznej lub jednostki budżetowej przez przynajmniej trzy dni robocze przed spotkaniem, pod rygorem nieważności raportu i orzeczonych sankcji dyscyplinarnych.

(2) w sytuacji, gdy jedna z osób wskazanych przez sygnalistę w interesie publicznym jest jego bezpośrednim lub niebezpośrednim przełożonym, lub gdy stanowisko tej osoby zakłada uprawnienia kontrolne w stosunku do sygnalisty, komisja dyscyplinarna zapewni ochronę sygnaliście ukrywając jego tożsamość.

Art. 8. – W przypadku sygnalisty w interesie publicznym określonym w art. 5 pkt a) i b) stosuje się przepisy ustawy nr. 682/2002¹ art.12 paragraf (2) dotyczące ochrony świadków.

Art. 9. – (1) Sąd rozpoznający sprawę o roszczenia wynikające ze stosunku prawnego, na podstawie którego świadczona jest lub była praca, w tym o roszczenia pracownicze, może orzec o nieważności sankcji dyscyplinarnych lub administracyjnych zastosowanych wobec sygnalisty, jeżeli sankcje te zostały zastosowane w wyniku ujawnienia informacji w interesie publicznym, chyba że sygnalista działał w złej wierze.

(2) Sąd dokona oceny proporcjonalności sankcji zastosowanych wobec sygnalisty za naruszenia dyscyplinarne porównując standardowe kryteria stosowane przy sankcjach w podobnych sprawach w ramach tej samej władzy publicznej, instytucji publicznej czy jednostki budżetowej, w celu zapobiegnięcia możliwym późniejszym sankcjom odwetowym za ujawnienie informacji w interesie publicznym podlegającego ochronie na mocy niniejszej ustawy.

¹ Ustawa z 2002 zawierająca ważne przepisy dotyczące ochrony świadków w sprawach karnych, na które niniejsza ustawa powołuje się w celu wzmocnienia ochrony przewidzianej w Rumunii dla sygnalistów.

ROZDZIAŁ V

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 10. – Uzupełnieniem niniejszej ustawy w zakresie ochrony sygnalistów w interesie publicznym są przepisy kodeksu pracy oraz przepisy ustawy nr. 188/1999² dotyczącej statusu urzędników państwowych, z późniejszymi zmianami.

Art. 11. – W ciągu 30 dni od wejścia w życie tej ustawy władze publiczne oraz inne zakłady przewidziane z art. 2 dokonają implementacji powyższych przepisów do swoich przepisów wewnętrznych.

² Ustawa...